

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 351.713:339.543(477:4)(091)

І. О. Биков

*аспірант кафедри морського та митного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ІСТОРІЯ НАБЛИЖЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Дослідження історії будь-якого явища чи процесу має важливе значення для формування об'єктивного погляду на сучасний стан справ та визначення пріоритетних напрямків розвитку в відповідній сфері суспільних відносин. Міжнародні стандарти в галузі митного законодавства впевнено входять в національну правову систему України. Це ставить перед юридичною наукою не лише питання співвідношення митних стандартів ЄС та національної системи митного законодавства, а й визначає основні особливості наближення до них українських реалій. Аналіз застосування міжнародних вимог та стандартів є не лише теоретичною проблемою, а й практичним аспектом діяльності митних органів України. Науковий аналіз історії наближення митного законодавства до стандартів ЄС дає можливість виявити найкращий позитивний досвід із метою його використання в подальшому вдосконаленні національного митного законодавства. Все це актуалізує дослідження історичних аспектів та передумов процесу наближення митного законодавства до стандартів ЄС. Тому публікація має як теоретичне, так і практичне значення.

Треба відмітити, що окремі аспекти теми досліджувалися в роботах таких науковців: Андрійчука В., Висоцького А., Гончарук О., Денисова В., Додіна Є., Дубініна А., Єгорова О., Ківалова С., Кляна Ф., Кормича Б., Перепелкіна С., Сіденка В., Мазура А., Мокія А., Федотова І. та інших. Історія наближення митного законодавства України до стандартів ЄС як окремий предмет фактично не досліджувалася.

Метою статті є детальний аналіз історичного процесу наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС, запропоновано сучасну періодизацію історичного процесу наближення митного законодавства України до стандартів ЄС. У статті розглянута сучасна історія національного митного законодавства в контексті євроінтеграції України.

Гене́за наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС має закономірний

та поетапний характер розвитку. Історія українського митного законодавства завжди зазнавала впливу європейських тенденцій та змінювалася відповідно до них. Такий характер розвитку викликаний не лише політикою євроінтеграції України, а й реальними економічними відносинами між Україною та Європейським Союзом.

Так, в історії наближення митного законодавства до стандартів ЄС можна виділити декілька етапів його розвитку: перший (початковий) етап умовно співвідноситься з прийняттям Декларації про державний суверенітет України 16 липня 1990 р. та підписанням Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейським Співтовариством та їх державами – членами (далі – УПС) від 14 червня 1994 р.; другий етап починається з підписання УПС 14 червня 1994 р. та продовжується до вступу УПС в силу 1 березня 1998 р.; третій етап починається із затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу в 1998 р. та триває до 2013 р. до закінчення переговорів щодо розробки Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; четвертий етап (сучасний етап) починається з 2014 року підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і триває до сьогодні.

Початковий етап характеризується процесом становлення України як незалежної держави, що наклало свій відбиток на процес формування митного законодавства в цілому. Так, митне законодавство має в собі сегмент міжнародного митного законодавства, успадкований від УРСР. Міжнародні норми стали частиною національного митного законодавства та відразу задали напрямок його розвитку.

З моменту проголошення незалежності України як правонаступниця УРСР приєдналася до низки міжнародних митних конвенцій, підписаних іще за часи СРСР. Це було здійснено відповідно до Закону України «Про правонаступництво України»: відповідно до ст. 6 Закону Україна підтверджує свої зобов'язання за міжнародними договорами, укладеними УРСР до проголошен-

ня Україною незалежності. А ст. 7 цього Закону встановлює, що Україна є правонаступником прав і обов'язків за міжнародними договорами СРСР, які не суперечать Конституції України та інтересам республіки [7].

Вже у 1992 р. Україна стала повноправним членом Всесвітньої митної організації (WCO) та приєдналася до Конвенції про створення Ради митного співробітництва 1950 р., що дозволило зробити перші кроки для уніфікації митних систем ЄС та України й покращити національне митне законодавство.

В умовах налагодження зовнішньоторговельних відносин 5 лютого 1992 р. було прийнято Закон України «Про єдиний митний тариф», який зі змінами та доповненнями діяв протягом 10 років. До того ж Україною було визначено звід ставок мита відповідно до товарної номенклатури, систематизовано їхні найменування та уніфіковано цифрові коди з Гармонізованою системою опису та кодування товарів, що позитивно вплинуло на розвиток торгівлі.

Станом на кінець 1993 р. національне митне законодавство мало відповідати основним напрямкам зовнішньої політики України (схвалені постановою ВРУ від 2 липня 1993 р.), у розділі 3 яких серед іншого закріплено пріоритетність розширення участі в європейському регіональному співробітництві [13]. Таке співробітництво має стати основою інтеграції до загальноєвропейського простору. У 2010 р. постанова ВРУ про основні напрямки зовнішньої політики України втратила чинність у зв'язку з прийняттям Закону України «Про засади внутрішньої й зовнішньої політики».

Для покращення умов міжнародного перевезення вантажів дорожніми транспортними засобами 11 жовтня 1994 р. для України набрала чинності Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП). Закінчення цього періоду ознаменоване тим, що Україна активно починає приєднуватися до міжнародних угод з окремих питань митного співробітництва. Так, історичним етапом розвитку митного законодавства України є Угода про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством і їх державами-членами (УПС), підписана 14 червня 1994 р. (яка набула чинності 1 березня 1998 р.). Вона стала першою угодою, підписаною ЄС з Україною як країною колишнього Радянського Союзу.

Початковий етап для України є періодом утвердження та позиціонування себе як рівноправного учасника міжнародної спільноти. Для цього етапу також характерне становлення зовнішньоекономічних зв'язків України, що стимулювало запровадження не лише європейських, а й світових митних стандартів. Для України на цьому етапі важливим став контроль зовнішньоторговельної

діяльності: було впроваджено досить жорсткий експортний режим, а справляння експортного мита мало фіскальну спрямованість; відносно імпорту сформувалася преференційна система. Така система була пов'язана з цілим комплексом економічних причин, але основною була відсутність загальної концепції переходу командно-адміністративної економічної системи до умов ринкової економіки.

Другий етап починається з підписанням Україною Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейським Співтовариством та їх державами-членами (УПС) (підписана 14 червня 1994 р.) та продовжується до набуття нею чинності до 1 березня 1998 р. УПС по суті стала першою угодою, підписаною ЄС з Україною як країною колишнього Радянського Союзу.

УПС започатковує співробітництво між Україною та ЄС у правовій, політичній, торгівельно-економічній та інших сферах. У ст. 51 УПС сторони визначають, що важливою умовою для зміцнення економічних зв'язків між Україною та Співтовариством є зближення існуючого й майбутнього законодавства України із законодавством ЄС. Крім того, ч. 2 ст. 51 УПС підкреслює те, що приблизна адекватність законів має бути в галузі митного законодавства, а ст. 76 УПС розкриває суть задекларованого співробітництва та зближення української митної системи з митною системою Співтовариства [2]. Крім того, до офіційного тексту УПС входить Протокол про надання адміністративними органами взаємної допомоги у вирішенні митних питань, який підкреслює важливість гармонізації митного законодавства між Україною та ЄС.

Як бачимо, Україна ще в 1994 р. взяла на себе зобов'язання вжити заходів для забезпечення того, щоб її законодавство поступово було узгоджене із законодавством ЄС.

З метою посилення митного контролю та боротьби з контрабандою й порушенням митних правил здійснено кардинальну реорганізацію структури митної системи, в її основу покладено регіональний принцип розвитку. Відповідно до Указу Президента України № 1145/96 від 29 листопада 1996 р. ліквідовано Державний митний комітет України та утворено Державну митну службу України.

У питанні історії наближення митного законодавства України до стандартів ЄС важливим є прийняття 28 червня 1996 р. Конституції України. Ст. 9 Конституції визначає, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана ВРУ, є частиною національного законодавства України. Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції України, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції України. Ст. 18 Конституції наголошує, що зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення

її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загально визнаними принципами і нормами міжнародного права [5]. Ці положення знаходять своє відображення в митному законодавстві України. Починаючи з 1996 р., Україна на конституційному рівні закріпила визнання норм міжнародного митного права та їхній пріоритет над нормами національного митного законодавства.

Окрім іншого, основна мета на цьому етапі – наповнення державного бюджету, що відображене у фіскальній та митній політиці і є закономірним для молодої держави. Так, було створено механізми тарифного регулювання та розроблено політику захисту національного товаровиробника. Важливими були зміни в зовнішньополітичній діяльності держави, що позитивно відобразилися на кількості зовнішньоекономічних операцій.

Третій етап є часом становлення та розвитку основних теоретичних розробок і вдосконалення системи митно-тарифного регулювання відповідно до вимог міжнародного та європейського законодавства.

З метою реалізації стратегічного курсу України на інтеграцію до ЄС Указом Президента № 615/98 від 11 червня 1998 р. затверджена Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу. Серед основних напрямків інтеграційного процесу важливим є адаптація законодавства України до стандартів ЄС [15], яка передбачає реформування національної правової системи та поступове узгодження з європейськими стандартами, зокрема, у сфері митного законодавства. Відповідно до Стратегії була розроблена Програма інтеграції України до Європейського Союзу (затверджена Указом Президента № 1072/2000 від 14 вересня 2000 р.). Програма є основним інструментом у процесі наближення України до ЄС. Програма передбачає широке співробітництво з Європейським Союзом у багатьох сферах суспільно-політичного життя. У митному законодавстві Програма регулює питання митного контролю і митного оформлення товарів та інших предметів, які містять об'єкти інтелектуальної власності, під час їхнього переміщення через митний кордон України з урахуванням досвіду країн ЄС. Наголошується й на необхідності трансформації митного тарифу відповідно до Концепції трансформації митного тарифу України на 1996–2005 рр. згідно із системою ГАТТ/СОТ, яка затверджена Указом Президента України № 255/96 від 6 квітня 1996 р. [17]. Говориться і про забезпечення порівняно вільного руху товарів шляхом максимального спрощення митних процедур з урахуванням досвіду країн ЄС та запровадженням правил недискримінації згідно з розділом 3 УПС [2]. Програма інтеграції України до Європейського Союзу в п. 16.2 визначає,

що станом на 2000 р. діяльність митних органів провадилася на основі Закону України «Про митну справу в Україні» та Митного кодексу України [16]. Закон України «Про митну справу в Україні» діяв у період з 25 червня 1991 р. до 1 січня 2004 р. Програма інтеграції України до Європейського Союзу виділяє такі короткострокові перспективи розвитку на період 2000–2001 рр.: визначення основних розбіжностей у митному законодавстві України та ЄС, підготовка фахівців із питань митного законодавства ЄС та вивчення досвіду європейських держав, прийняття Митного кодексу України та Єдиного митного тарифу України, приєднання України до Міжнародної конвенції з Гармонізованої системи опису та кодування товарів, Митної конвенції про карнет А.Т.А. для тимчасового ввезення товарів та Конвенції про тимчасове ввезення. Середньостроковими перспективами (на період 2002–2003 рр.) та довгостроковими (на період 2004–2007 рр.) були визначені: приєднання до Кіотської конвенції, повне підписання Конвенції про транзитну торгівлю внутрішньоконтинентальних держав, розроблення та прийняття нормативно-правових актів, які забезпечують використання Митного кодексу України, удосконалення системи організації та управління митними органами, розроблення етичних норм та стратегія підбору кадрів, підсилення ефективності митного контролю та сприяння подальшому розвитку відносин між Україною та ЄС [16]. У зв'язку з Указом Президента № 398/2015 від 7 липня 2015 р. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу та Програма інтеграції України до Європейського Союзу втратили чинність [18].

16 серпня 1999 р. постановою КМУ № 1496 схвалено Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, яка визначає адаптацію законодавства України до законодавства ЄС як процес зближення та поступового узгодження законодавства України із законодавством ЄС [14]. Адаптація митного законодавства є планомірним процесом, що включає поетапне досягнення певного ступеня відповідності національного законодавства до *acquis* ЄС.

Треба відмітити, що європейські партнери підтримали Україну та її роботу з поступового наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Європейська Рада на Гельсінському саміті 11 грудня 1999 р. схвалила Спільну стратегію Європейського Союзу щодо України. У п. 20 Спільної стратегії визначено, що ЄС буде підтримувати Україну шляхом заохочення всебічного зближення її законодавства із законодавством ЄС, зокрема й у митній сфері [3]. А згодом завдяки Указу Президента № 699/2000 від 23 травня 2000 р. Україна приєдналася до Міжнародної конвенції про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та

припиненні порушень митного законодавства (Найробська конвенція 1980 р.).

Митний кодекс України, прийнятий у 1991 р., не повністю відповідав реаліям того часу, а тому був підготовлений законопроект нового Митного кодексу України, в якому було враховано сучасні на той момент світові тенденції розвитку митної справи, зокрема, було враховано й досвід ЄС. На той час українська митниця мала спільні риси з митними органами ЄС, але існували деякі відмінності у діяльності митних органів України та європейських колег, зокрема: відсутність можливості здійснювати оперативно-розшукову діяльність, відсутність системи аналізу ризиків та права на здійснення контролю цільового використання товарів та інших предметів, ввезених в Україну суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Прийняття Митного кодексу України від 11 липня 2002 р. (який втратив свою чинність 1 червня 2012 р. у зв'язку з прийняттям чинного Митного кодексу України від 13 березня 2012 р.) дозволило закріпити в національному митному законодавстві низку положень міжнародних конвенцій та угод. Також 19 вересня 2013 р. було прийнято Закон України «Про митний тариф України», який визначає митний тариф України та містить перелік ставок загальнодержавного податку – ввізного мита на товари, які ввозяться на митну територію України та є систематизованими згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), складеною на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів.

Важливим для наближення митного законодавства України до європейського є Закон України «Про концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 21 листопада 2002 р. Концепція визначає основною метою Загальнодержавної програми створення передумов для підготовки законодавчої бази до входження України в ЄС. Так, вперше було визначено поняття «адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу» як поетапне прийняття та впровадження нормативно-правових актів України, розроблених з урахуванням законодавства Європейського Союзу [8]. Треба відмітити, що на момент розроблення Концепції загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС основа для подальшого процесу адаптації законодавства була сформована Угодою про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (УПС), Стратегією інтеграції України до ЄС, Програмою інтеграції України до ЄС та Спільною стратегією щодо України.

Указом Президента № 466/2002 від 17 травня 2002 р. Україна приєдналася до Міжнародної конвенції про гармонізовану систему опису та коду-

вання товарів, що в цілому сприяло розвитку міжнародної торгівлі в Україні, а 12 грудня 2003 р. в Україні набула чинності Міжнародна Конвенція про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах, що покращило ринок міжнародних вантажних перевезень.

18 березня 2004 р. було прийнято Закон України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», який у розділі 5 визначає митне право однією з пріоритетних сфер, в яких має здійснюватися адаптація законодавства України [9]. Отже, з 2004 р. на законодавчому рівні закріплено пріоритетність адаптації законодавства України до законодавства ЄС як основного елемента процесу євроінтеграції. Для забезпечення належного виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу була створена Координаційна рада з адаптації законодавства України до законодавства ЄС, Положення про яку затверджено постановою КМУ від 15 жовтня 2004 р. № 1365. Основними завданнями Координаційної ради є: розробка пропозицій щодо співробітництва з ЄС у сфері адаптації законодавства України до законодавства ЄС, формування єдиних підходів до процесу адаптації законодавства, визначення переліку органів виконавчої влади по роботі з адаптації законодавства, підготовка та розгляд реалізації щорічного плану заходів із виконання програми адаптації законодавства та підготовка й подання до ВРУ щорічної доповіді про стан виконання Програми [19]. Координаційна рада є об'єднуючим та координуючим органом у процесі адаптації національного законодавства до законодавства ЄС.

Також в 2004 р. було створено Державний департамент із питань адаптації законодавства, який діяв у складі Міністерства юстиції України й підпорядковувався безпосередньо Мінюсту. Департамент був створений Постановою КМУ «Про утворення Державного департаменту з питань адаптації законодавства» від 24 грудня 2004 р. № 1742 та був ліквідований постановою КМУ «Про ліквідацію урядових органів» від 28 березня 2011 р. № 346. 22 вересня 2004 р. Україна приєдналася до Конвенції про тимчасове ввезення, що полегшило виконання митних формальностей, пов'язаних із тимчасовим ввезенням.

Для покращення процесу адаптації законодавства була розроблена Методика визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм, яка затверджена наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 16 березня 2005 р. № 62. Ця методика є принципово важливим документом, адже вона вперше на законодавчому рівні дає визначення поняття «гармонізація». Гармонізація

(узгодження) – це процес приведення національних стандартів у відповідність до *acquis* ЄС [20]. Отже, з 2005 р. ми можемо говорити не лише про адаптацію митного законодавства, а й про його гармонізацію, а також про якісно новий рівень удосконалення національного митного законодавства. Таким чином, гармонізація законодавства України та законодавства ЄС – один із головних інструментів зближення законодавства України та ЄС, а також один із кроків на шляху до членства в ЄС.

З 1 червня 2005 р. актуальними для нашої держави стали Рамкові стандарти безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі Всесвітньої митної організації, які ознаменували початок принципово нового підходу до методів роботи митної служби та роботи з бізнесовими структурами, що позитивно впливає на розвиток економіки в цілому. А вже 5 жовтня 2006 р. наша держава приєдналася до Кіотської конвенції, за якою Україна бере на себе зобов'язання сприяти спрощенню й гармонізації митних процедур. Важливо відмітити, що Конвенція не містить норми прямої дії, але вказує на необхідність дотримання міжнародних стандартів у сфері митного регулювання та рекомендує учасникам надавати більш сприятливі умови здійснення митних операцій і застосування митних процедур.

5 лютого 2008 р. на засіданні Генеральної Ради Світової організації торгівлі було прийняте рішення про приєднання України до Марракеської угоди про заснування СОТ, а вже 16 травня 2008 р. наша держава стала членом СОТ, що відкрило нові можливості для економічного зростання.

Відповідно до п. 3 ст. 2 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р. зовнішня політика України ґрунтується на визнанні пріоритету загальновіснаних норм та принципів міжнародного права над нормами і принципами національного права [10]. У контексті розбудови держави важливим є врахування європейського досвіду та міжнародних стандартів, у тому числі й у сфері митного законодавства.

Логічним завершенням третього періоду є посилення взаємовідносин України та ЄС, що дало можливість вийти за межі співпраці та почати поступову економічну інтеграцію, а також поглибити політичне співробітництво. Ще в березні 2007 р. почалися переговори щодо розробки Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. За 6 наступних років відбувся 21 раунд переговорів щодо Угоди про асоціацію та 18 раундів переговорів щодо розділу Угоди про створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. Третій етап передбачає реформування національного митного законодавства та його узгодження з європейськими стандартами.

Сучасний етап починається з підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Процес

підписання Угоди був поетапним: перший етап – політична частина Угоди (21 березня 2014 р.) та другий етап – підписання 27 червня 2014 р. торговельно-економічних і галузевих положень Угоди про асоціацію. 16 вересня 2014 р. Угода про асоціацію була одночасно ратифікована ВРУ та Європейським парламентом.

Відповідно до ст. 479 Угоди про асоціацію Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами 1994 р. (УПС) втрачає чинність, адже нова Угода про асоціацію покликана забезпечити якісно новий формат взаємовідносин України та ЄС [4]. Угода є своєрідним орієнтиром для подальших соціально-культурних та нормативних змін.

Наближенню митного законодавства до стандартів ЄС присвячена глава 5 розділу IV та додаток XV Угоди. Так, Угода передбачає співробітництво з питань спрощення митних процедур і формальностей та протидію шахрайству. Підписаний у рамках співробітництва Протокол про взаємну адміністративну допомогу в митних справах створює умови для забезпечення належного застосування митного законодавства та протидії його порушення, адже сторони погодилися надавати одна одній інформацію, потрібну для розслідувань митних правопорушень на території іншої сторони, що фактично створює єдину систему митного контролю.

Відповідно до додатку XV Угоди можна виділити такі напрямки наближення митного законодавства України до стандартів ЄС: а) протягом трьох років із дати набрання чинності Угодою про асоціацію за винятком окремо визначених статей має бути впроваджений Митний кодекс ЄС (Модернізований митний кодекс), Регламент ЄС № 450/2008 Європейського парламенту та Ради ЄС від 23 квітня 2008 р.; б) протягом одного року з дати набрання чинності Угодою положення Конвенції про спрощення формальностей у торгівлі товарами (від 20 травня 1987 р.) та положення Конвенції про єдиний режим транзиту (від 20 травня 1987 р. зі змінами) мають бути впроваджені до національного митного законодавства; в) не пізніше трьох років із дати набрання чинності Угодою до законодавства України має бути впроваджено розділ I та II Регламенту Ради ЄС № 1186/2009 від 16 листопада 2009 р. (про застосування режиму ЄС щодо звільнення від сплати мита); г) протягом трьох років із дати набрання чинності Угодою мають бути впроваджені положення захисту прав інтелектуальної власності на митниці, а саме: Регламент Ради ЄС № 1383/2003 від 22 липня 2003 р. щодо митних дій стосовно товарів, які підозрюються в порушенні окремих прав інтелектуальної власності, та необхідних заходів проти товарів, що порушують такі права, без шкоди результатам

поточного перегляду права ЄС стосовно митного дотримання прав інтелектуальної власності та Регламенту Комісії ЄС № 1891/2004 від 21 жовтня 2004 р., який встановлює положення для імплементації Регламенту Ради ЄС № 1383/2003 від 22 липня 2003 р. [4].

Як зазначає Є. Додін, митне законодавство, в тому числі й національне, було й залишається мобільною галуззю законодавства, причому зі змінами як еволюційного, так і революційного характеру [21].

На розвиток митного законодавства України завжди будуть впливати міжнародні норми, правила та стандарти, що зумовлено глобалізацією світової економіки та торгівлі. Історичний процес наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС вимагає від України виваженого підходу не лише стосовно роботи норм права, а і з позиції захисту національних інтересів.

Висновки. Історія наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС формувалася під впливом політики євроінтеграції України. З моменту проголошення незалежності Україна почала формування конкурентного митного законодавства шляхом поетапного та поступового процесу імплементації норм міжнародного митного права. Так, процес узгодження митного законодавства можна розділити на чотири основних етапи: перший етап умовно можна визначити з 1990 р. до 1994 р. (підписання УПС) – період утвердження України як рівноправного учасника міжнародної спільноти; другий етап починається з 1994 р. та продовжується до набуття чинності УПС 1 березня 1998 р. і започатковує співробітництво між Україною та ЄС у правовій, політичній, торгівельно-економічній та інших сферах; третій етап починається із затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу в 1998 р. та триває до 2013 р. – до закінчення переговорів щодо розробки Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; четвертий етап (сучасний етап) починається з 2014р. – підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та триває й зараз. Митне право ЄС практично повністю заступає норми національного митного законодавства, а тому в майбутньому необхідно очікувати все більшого заміщення норм національного митного права нормами митного законодавства ЄС.

Новітня історія національного митного законодавства формується на хвилі підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Особливості процесу полягають у наближенні національного митного законодавства до стандартів ЄС, що в результаті сприятиме однозначному розумінню та трактуванню норм митного права Україною та ЄС, а це буде спрощувати та стимулювати розвиток не лише законодавства, а й економічної співпраці.

Література

1. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/55-12>.
2. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейським Співтовариством та їх державами-членами від 14 червня 1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/998_012.
3. Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України від 11 грудня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_492.
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27 червня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
6. Митний кодекс України від 12 грудня 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1970-12>.
7. Про правонаступництво України : Закон України від 12 вересня 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1543-12>.
8. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до Європейського Союзу : Закон України від 21 листопада 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/228-iv>.
9. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.
10. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 01 липня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.
11. Про митну справу в Україні : Закон України від 25 червня 1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1262-12>.
12. Про єдиний митний тариф : Закон України від 05 лютого 1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2097-12>.
13. Основні напрямки зовнішньої політики України : Постанова Верховної Ради України від 02 липня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3360-12>.
14. Про концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського союзу : Постанова Верховної Ради України від 16 серпня 1999 р. № 1496 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-%D0%BF>.
15. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу : Указ Президента України від 11 червня 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/615/98>.
16. Програма інтеграції України до Європейського Союзу : Указ Президента України від 14 вересня 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0001100-00/page>.
17. Про Концепцію трансформації митного тарифу України на 1996–2005 рр. відповідно до системи

ГАТТ/СОТ : Указ Президента України від 06 квітня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/255/96>.

18. Про визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Президента України : Указ Президента України від 07 липня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/398/2015>.

19. Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 62 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-%D0%BF>.

20. Про затвердження Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 16 березня 2005 р. № 62 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05>.

21. Додін Є. Виникнення та розвиток митного законодавства в Україні / Є. Додін // Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. / Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.». – Одеса : Юрид. літ., 2012. – Вип. 65. – С. 76–83.

Анотація

Биков І. О. Історія наближення митного законодавства України до стандартів Європейського Союзу. – Стаття.

У статті досліджено історичний процес наближення національного митного законодавства до стандартів ЄС у контексті європейської інтеграції України. Визначено основні етапи історичного процесу наближення норм митного права до стандартів ЄС та ключові завдання, які при цьому вирішувалися.

Ключові слова: історія митного законодавства, митне право ЄС, митне право України, міжнародне митне

право, наближення законодавства, адаптація законодавства, гармонізація законодавства, європейська інтеграція.

Аннотация

Биков И. О. История приближения таможенного законодательства Украины к стандартам Европейского Союза. – Статья.

В статье исследован исторический процесс приближения национального таможенного законодательства к стандартам ЕС в контексте европейской интеграции Украины. Определены основные этапы исторического процесса приближения норм таможенного права к стандартам ЕС и ключевые задачи, которые при этом решались.

Ключевые слова: история таможенного законодательства, таможенное право ЕС, таможенное право Украины, международное таможенное право, приближение законодательства, адаптация законодательства, гармонизация законодательства, европейская интеграция.

Summary

Bykov I. O. History approximation of the customs legislation of Ukraine to the European Union standards. – Article.

The article explored the historical process of approximation of national customs legislation with EU standards in the context of European integration of Ukraine. The article outlines the main stages of the historical process of approximation of norms of national customs laws to EU standards and defined key tasks that at the same time resolved.

Key words: history of customs legislation, customs law of EU, customs law of Ukraine, international customs law, approximation of legislation, adaptation of legislation, harmonization of legislation, European integration.